

Досягти цього можна застосовуючи сучасні інтерактивні методи проведення занять, зокрема: **метод мозкової атаки, «круглий стіл», дискусія, метод вправ, ситуаційний аналіз, аналіз конкретних ситуацій, метод кейс-стаді.**

У будь-якому виді навчальних занять викладачі застосовують кілька методів навчання в різних комбінаціях. Застосування певних методів навчання залежить від завдання та умов кожного виду занять.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок:

1. Оскільки соціально-економічні умови, в яких ми перебуваємо, постійно змінюються, то з ними змінюємося і ми самі. Ці зміни знаходять своє відображення у професійному зростанні особистості, переосмисленні ціннісних орієнтацій та установок, у нових шляхах вирішення теоретичних і практичних завдань, які виникають у сфері цивільного захисту.

2. Працюючи зі слухачами, насамперед слід надавати їм можливість опановувати методи самостійного пошуку знань у різних сферах теорії та практики цивільного захисту. Навчання слід наблизити до реального життя, коли слухач, що навчається, спроможний самостійно прийняти рішення та отримати конкретний результат. Надавати якомога більше можливостей професійного спілкування слухачів у процесі навчання.

3. Як результат навчання слухачів у процесі підвищення кваліфікації на андрагогічних засадах – підвищення професійної компетентності. На це обов'язково вказують:

- оновлене шанобливе ставлення до своєї професії, посади у системі цивільного захисту, сприйняття себе як лідера, організатора, консультанта;
- засвоєні знання нових методик та технологій;
- вміння застосовувати отримані знання на практиці;
- становлення себе як професіонала, фахівця своєї справи.

Кочерга Є.В., методист обласних та міста Дніпро курсів удосконалення керівних кадрів 1-ї категорії НМЦ ЦЗ та БЖД Дніпропетровської області

МЕНТАЛЬНІ КАРТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Головним напрямом діяльності навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є навчальна діяльність. Саме тому необхідно приділяти особливу увагу використанню ефективних технологій, методів та засобів навчання, які сприятимуть підвищенню рівня засвоєваності навчальної інформації з питань ЦЗ та БЖД.

Як альтернативу іншим методам запису інформації можна запропонувати сучасний метод так званих ментальних карт або інтелект-карт (англ. Mind-map). Ментальна карта – це метод подання будь-якої інформації у

комплексній, систематизованій, візуальній (графічній) формі. Вона відображає зв'язки (сміслові, асоціативні, причинно-наслідкові) між поняттями, частинами, складовими предметної сфери, яку ми розглядаємо.

Ментальні карти являють собою тривимірну реальність у просторі, часі й кольорі. Ментальна карта завжди базується навколо центрального об'єкта, кожне наступне слово і зображення за визначенням стають центрами чергової асоціації. Весь процес побудови інтелект-карти являють собою безкінечний ланцюг асоціацій, які пов'язані зі спільним центром. До інтелект-карти входять ключові слова, ключові образи, колір, різнобарвні лінії, обов'язковим є введення ієрархій і категорій. Оскільки використання візуальних образів пробуджує додаткові можливості мозку й дозволяє значно скоротити і підвищити якість переробки інформації, інтелект-карти можна розглядати як метод розвитку логічного і творчого мислення.

Вважається, що подібний метод візуалізації інформації вперше застосував філософ Порфирій Тіроський ще в III столітті нашої ери, намагаючись розібратися у концепціях Аристотеля. Базові правила для способу представлення і зв'язування думок розробив у 60-ті роки професор Джозеф Новак із Корнуельського університету як засіб інтенсифікації навчального процесу під час викладання наукових дисциплін.

І хоча прообрази інтелект-карт зустрічаються в наукових трактатах, створених сторіччя тому, їх широке використання почалося у другій половині XX століття завдяки британському ентузіастові психологу Тоні Б'юзену. Він написав 82 книги, одна з яких – «Навчіть себе думати» – включена до переліку у 1000 найбільших книг тисячоліття. Тоні Б'юзен систематизував використання інтелект-карт, розробив правила і принципи їх побудови та зробив дуже багато для розповсюдження і популяризації цієї технології. З його легкої руки інтелект-карти зараз складають бізнесмени, учені, викладачі, інженери, дизайнери і люди багатьох інших професій.

Основою їх створення є радіантне мислення – природна здатність мозку мислити асоціативно – «від центру до периферії», тобто це процес мислення, при якому в центрі знаходиться деякий об'єкт, що дає імпульс до народження великої кількості асоціацій, які стають центральним образом вже для іншого асоціативного процесу. Таким чином, ментальні карти дозволяють залучати до процесу сприйняття та обробки інформації всі ділянки головного мозку. Також на основі поняття «гештальт», яке розкриває тривимірність процесу мислення (інформація розповсюджується по ділянках мозку найбільш передбачуваним шляхом), можна стверджувати, що ментальні карти дозволяють вивчати певний об'єкт цілісно, з різних боків. Таке вивчення інформації не доступне за класичним лінійним конспектом.

Ефективність використання цього засобу пов'язана з будовою людського мозку, що відповідає за обробку інформації. Ліва півкуля відповідає за логіку, аналіз, впорядкованість думок. Права півкуля – за ритм, сприйняття кольорів, уяву, представлення образів, розміри, просторові співвідношення. Учні чи студенти, засвоюючи інформацію, використовують переважно лівопівкульні

ментальні здібності. Це блокує здатність головного мозку бачити цілісну картину, здатність асоціативного мислення. Інтелект-карти залучають обидві півкулі, формують навчально-пізнавальні компетенції учнів, розвивають їх розумові і творчі здібності. Тому вони є найважливішим інструментом сприйняття, обробки і запам'ятовування інформації, розвитку пам'яті, мислення, мови.

Ментальна карта має чотири базові відмінні риси:

- об'єкт уваги/вивчення сфокусований в центральному образі;
- основні теми та ідеї, пов'язані з об'єктом уваги, розходяться від центрального образу у вигляді ідей;
- гілки, що набувають форми плавних ліній, пояснюються і позначаються ключовими образами і словами. Ідеї наступного порядку (рівня) також зображуються у вигляді гілок, що відходять від центральних гілок і так далі;
- гілки формують зв'язану вузлову структуру (систему).

Навчання в більш короткі терміни за допомогою ментальних карт досягається з використанням таких їх переваг, як:

- наочність і сприйнятливість навчального матеріалу, представленого на інтелект-карті;
- структурованість і скорочення обсягу інформації, необхідної для засвоєння;
- позначення взаємозв'язків між фактами, що забезпечує більш глибоке розуміння предмета;
- можливість її використання як зручного інструмента проведення та візуалізації «мозкових штурмів».

На рис. 1 представлено невеликий фрагмент ментальної карти, створеної в електронному вигляді на сервісі <https://www.mindmeister.com> за темою «Єдина державна система цивільного захисту».

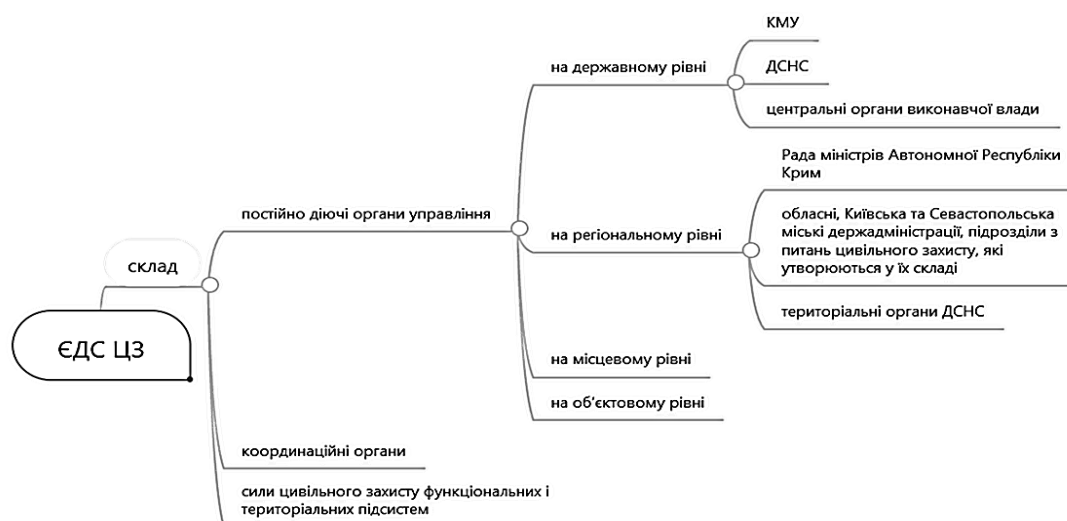

Рис. 1 – Фрагмент ментальної карти за темою «Єдина державна система цивільного захисту»

Ментальні карти можуть створюватися як в електронному вигляді за допомогою спеціальних програм та он-лайн сервісів, так і на папері. Якість і ефективність ментальних карт можна покращувати за допомогою кольору, малюнків, символів і аббревіатур, а також за допомогою додання карті тривимірної глибини, що дозволяє підвищити цікавість, привабливість, оригінальність і ефективність карти розуму. А це дозволяє збільшити творчі здібності при створенні і подальшому використанні карт, генеруванні ідей і покращує запам'ятовування інформації, що міститься в карті.

Отже, ментальні карти з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності дозволяють графічно подати навчальну інформацію, що допомагає чіткіше визначати ключові поняття і зв'язки між ними. При цьому знижується імовірність пропуску або неправильної інтерпретації важливих понять. Вони є проміжним етапом на шляху від одновимірного лінійного логічного мислення, крізь латеральне мислення до багатовимірного, необмеженого мислення, і, відповідно, зручною технікою для структуризації навчальної інформації у візуальній формі.

Лабузна Л.В., завідувач обласних та м. Житомира курсів удосконалення керівних кадрів 3-ї категорії;

Куделькіна Т.В., викладач НМЦ та БЖД Житомирської області

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Важливим завданням освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої, конкурентоспроможної на сучасному ринку праці особистості.

Нова парадигма освіти зумовила оновлення фахової освіти, що відбувається у країнах близького і далекого зарубіжжя. У державних документах наголошується на формуванні нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її інтелектуального та культурного потенціалу. На думку вчених, основними проблемами, з якими зустрічатимуться педагоги у цьому тисячолітті, є:

- постійне удосконалення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів;
- самостійна постановка й вирішення творчих і дослідницьких завдань;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання та новими технологіями вітчизняного і зарубіжного досвіду;
- розв'язання професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок у таких суміжних із педагогікою наук, як психологія, медицина, економіка, правознавство та ін.;